

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

75. An impedimenta matrimonij per Concilliam sublata censeantur etiam
sublate in Proninciis, vbi illud non est publicatum? Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3.
res. 26. p. 374.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

est publicatum Concilium. Quantum verò ad loca, ubi fuit publicatum, in illis habet robur circa omnes eas personas, quæ talia loca inhabitant. Clausula enim decreti spectans eius publicationem designat tempus & loca, quando & ubi incipiat habere robur: personarum autem non facit expressam mentionem, & idè intelligitur habere robur circa personas respectivè ad tempus & loca, id est, personas comprehensas intra illud tempus, & intra illa loca, ubi ratione publicationis factæ cœpit obligare. Atqui personæ, de quibus quæritur, sunt comprehensæ intra tempus & locum, in quo facta fuit publicatio: ponuntur enim habitare in ea Parochia, in qua decretum est publicatum, & servatur.

Sup. hoc infra in §. vii. huius Ref. & in to. i. tr. 3. Ref. 117 & si placet lege alias Relol. eius primæ not. quævis pro referuat in isto met casu.

3. Confirmatur: qui de vna Diœcesi transit ad aliam eo animo, ut non confiteatur suo Parocho, sed Pastori Ecclesiæ eius ad quem venit statim postea revertens, non validè confitetur: & hoc idè, quia manet subditus illi Parocho, & illi Ecclesiæ, unde venit, & ad quem redit, & consequenter alius Parochus caret iurisdictione in ipsum, iuxta Sanchez to. 4. disp. 25. sect. 2. num. 9. Valquez quest. 93. art. 2. dub. 4. in fine, & communem aliorum sententiam: ergo transitus in fraudem factus non facit aliquem non esse subditum loci, unde venit, ac per consequens transeuntes de vna Diœcesi in aliam, non desinunt esse subiecti Diœcesi, ex qua veniunt, nisi veniant animo habitandi. Huc vsque Sylvius.

4. Sed affirmatiuam sententiam tenet Coninch de Sacram. disp. 17. dub. 1. n. 14. & Ioannes Viggers de Sacram. ad Supplementum 3. part. D. Thom. quest. 50. cap. 5. dub. 14. num. 40. cui adde Sanchez tom. 1. lib. 3. disp. 18. num. 28. Basilium Pontium de matrim. lib. 5. cap. 9. per totam, & alios penes ipsos. Et ratio est, quia Peregrini à domicilio absentes non tenentur legibus sui domicili; si in loco, ubi se recipiunt, vigent leges contrariæ, saltem quoad solemnitates adhibendas in contractibus. Deinde quando inhabilitas est constituta absolutè & simpliciter in aliquam personam, tunc sequitur personam quocunque euntem; secus quando est constituta per modum legis: sicut enim lex illa non obligat in aliis locis, ita inhabilitas & annullatio actus non obtinent vim in aliis locis; neque sequuntur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet: neque enim incipit ligare, & irritare immediatè & principaliter ratione personarum, ut notat Henriq. lib. 1. cap. 3. num. 8. Sed ob locum Parochiæ, ubi autoritate Ordinarij legitime decretum est promulgatum. Vnde Concilium sic concludit: decernit insuper ut huiusmodi decretum in vnaquaque Parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, &c.

5. Et hanc doctrinam veram esse dicendum est, etiam si aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, & ut contrahant sine Parocho & testibus, eò proficiscantur, ut etiam docet Thomas Sanchez disput. citat. num. 29. Idque constat, tum quia contractus non læditur ex bona, vel mala intentione, ea enim permanet in affectu, nec transit in contractum exteriorem. Hinc enim communi sensu Doctores docent ex prava intentione non oriri restituendi obligationem, si reuera non est illatum damnum. Tum etiam, quia cum quis vitur iure suo, non dicitur dolo malo facere, textus in l. nullus videtur §. 5. de regul. iur. Nullus videtur dolo facere, qui iure suo vitur, & leg. 3. §. is, tamen, ff. de liber. homin. exhib. Dolo malo non videtur agere, qui iure suo vitur; & leg. cum creditor §. ff. de furt. Cum creditor rem sibi pignoratam aufert, non videtur contrahere, sed pignori suo incumbere: cum aliis citatis per glossam in dicta

leg. 3. At iste vitur iure suo, neque fraus illicita est, vel dolo malo, quia non est prohibitiuè proficisci ubi liceat sine testibus & Parocho contrahere: igitur iste non facit dolo malo. Sicut si quædam statutum est, ne Salmanticæ natus obtineat Collegium Salmanticense; & femina aliqua in fraudem eo vicino paritura, iure suo vitur diceretur.

6. Vnde ex his sequitur: Cum in cap. omnis vitur, utriusque sexus de penitent. & remissioni. statutum sit, ut quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti; & vel ex consuetudine, vel ex delectatione Eugenij IV. Peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex communi sententia propria, sed tanquam proprio Sacerdote, inquam, idem dicendum esse, etiam si quis in loco solùm confitendi illi Parocho, eò accedat, & illa Parochia domicilij Parochia recedat: illi enim licet dicitur confiteri, dum extra suam Parochiam est. Et hoc omnia docet Sanchez & Pontius ubi supra; & ex quibus patet responso ad argumenta, que in hanc sententiam addocit doctus Sylvius. Quid ergo sentiam dicam breuiter; fateor huic sententiam matrimonij me semper ad hæsisse, nam vix multis observat Castr. Palauus to. 1. disp. 2. punct. 3. in consuetu opinionum illa est tenenda quæ fuit valentis matrimonij; sed quia nouissimè Franciscus Zypus consult. Canonico, lib. 4. tit. de Spons. & nati. in d. consult. ann. 1628: Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium de quo est agitur esse nullum, ideo puto supposita dicta declaratione à prima sententia non esse recedendum.

RESOL. LXXV.

An impedimenta matrimonij per Concilium Tridentinum censentur etiam sub lata in Provincia, ubi illa non est publicata. Ex part. 6. tract. 8. & Maffei Ref. 26.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet nouissimè doctus Franciscus Zypus in sua consultationibus Canonico, lib. 4. tit. de Congregatione Viriuali, consult. 1. ubi sic ait. In lege derogatoria alterius legis quid prohibentis, aut irritantis promulgationem non ita solemnem, seu in linguis provinciarum requiri, sed regulariter sufficere faciunt in Curia, seu Concilio, sentit Valquez disp. 116. 4. vnde dicendum est quòd, ubi Concilium Tridentinum non est publicatum, verbi gratia in Scotia, valida esse matrimonia contracta in 3. aut 4. gradu affirmatiuitatis ex copula illicita, vigore legis, in c. 3. 2. de mat. Concil. Trid. derogatoria veteris iuris impedimentum dirimens eo gradu etiam ex copula illicita statuentis: quia huiusmodi lex derogatoria extremam illam solemnitatem non exigit. Liberatio multis modis facilius contingit quam obligatio, innotabilis sanè est libertas omnis, quæ à natura est. Dum legislator quid iubet fieri, ut populus facere obligetur, meritò plura requiruntur quam dum legislator tantum tollit impedimentum, quod ipse actioni posuerat, permittit, quod veterat; eius hinc tantum voluntas notificata sufficit; sed dum subditorum actio exigitur, plura requiruntur, ut agere obligentur. Sed & res facile dicitur reuerti ad priuatiuam naturam, & quòd lubet agendi libertatem, contra quam prius illud ius matrimonij impedimenta induxit, quæ Trident. sustulit.

2. Neque his videtur ob stare, quòd Bulla promulgationis Concilij Tridentini indifferetè obferenda

uanda proponit onerosa, & fauorabilia decreta, vt non liceat horum commodum sentire, quin illorum onus acceptetur, cap. qui sententia de reg. in 6. quia tamen si desideret Concilium omnium receptionem, & obseruantiam, tamen vbi non omnium obtinere potest, gaudet fieri saltem possibilem: vtile ab inutili non vitiat: raris sunt extra Italiam prouinciæ, vbi Concilium Tridentinum quoad omnia decreta sit receptum, minimè in Francia, sed neque quoad omnia in Hispania, aut Belgio; nemo tamen rectè negauerit, quoad aliqua recipi potuisse, & obseruari, quomodo refertur, & Pium V. declarasse Tridentinum quoad fauorabilia à Catholicis Angliæ obseruari posse.

3. Iterum neque mouet, actus non operari vltra intentionem agentium: at Pontificis Tridentinum promulgantis intentionem fuisse, vt Concilium locum haberet vbi Catholici sunt Episcopi, qui regimen spirituale exercent: nam eorum opera receptionem fieri mandat, sess. 25. cap. 2. qui etiam discernant difficultates, quæ se possunt offerre, easque ad Pontificem referant. Qui parati sumus, inquit Bulla, omnium prouinciarum necessitatibus ea ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, prouidere: at illæ etiã contingere possunt circa obseruantiam fauorabilium decretorum; neque priuato arbitrio Catholicorum discernendum deferri debet, quæ recipi, quæ reici debent. Dum solet vulgus incertum esse, & studia, in contraria scindi. Vnde præsertim inter hereticos Angliæ, etiam scandalum oriri posset. Quia respondendum est primò ex iis legibus priorum prohibentium, & irritantium derogatoriis nullam actionem deferri vulgo, omnem consistere in voluntate legislatoris, prohibitionè, obicem, impedimentum tollente; quia redit ad agendi quilibet libertatem, quã sibi obtingere quomodocumque nemo queri potest.

4. Responderet secundo, tamen Concilium, & Pontifex desideret receptionem, & obseruantiam Concilij fieri per Episcopos, non tamen eas gentes, quæ sub hæreticis, aut infidelibus gemunt, excludi à solatio, & beneficio eiusdem Concilij, quin iis ad maiorem Dei gloriam in moribus, & directione, quantum per locorum, & temporum iniuriam licet, vt possint, Hucusque Zypæus.

5. Nec deferam hic adnotare Zypæi sententiam tanquam probabilem ante illum etiam admittere ex Soc. Iesv Ioan. Præpositum in 1. 2. D. Th. 7. 95. disp. 1. dub. 7. num. 27. vbi ita asserit: Censent aliqui legem, quæ reuocat aliam irritatoriam, nõ obtinere vim in aliqua prouincia, si in ea non fuerit promulgata. Ratio est quod hæc lex reuocans ponat nouum ius, quod probabiliter non ligat vbi non promulgatur. v. g. olim lex irritabat matrimonium contractum cum affine in tertio gradu ex copula illicita, quod impedimentum sublatum est per Trid. sess. 24. c. 4. de reformatione matrim. seu lex quoad hunc gradum est reuocata. Censent verisimile, vbi lex Tridentini non est promulgata adhuc perdurare hoc impedimentum dirimens, etsi matrimonium inritum cum tali affini in tertio gradu dissolueretur, & partes aliis coniungerentur, posterius matrimonium esse dissoluentum.

6. Sed contrarium videtur verius quando lex reuocatoria nõ inducit aliquod onus, sed solum reuocat ius antiquum, & restituit antiquæ libertati. Vnde licet ea lex dici possit nouum ius, id non refert, quia id solum verum est, quod à legislatore ita sit sancitum, non autem quod aliquid imponat de nouo populum grauans.

7. Aduerte, cum sentio non requiri promulgationem, non propterea sentio sufficere nudam internam voluntatem: is enim modus non sufficit ad di-

Tom. II,

rectionem humanam, sed solum existimo non requiri solemnem consuetam promulgationem, sed sufficere solam mentis declarationem, qua velit priori legi derogare.

8. Ad id quod ex Trid. asseritur, Respond. id fieri posse, quod vbi Tridentinum non est receptum, ius antiquum in suo robore permaneat. Censent tamen aliqui non esse dissoluentum quod reductio Concilij Tridentini etiam locum habere potuit, vbi Concilium non est promulgatum, quod non est improbabile. Ita Præpositus, cui etiam adde Malderum in 1. 2. D. Thom. 9. 90. ar. 4. dub. 2. Verum licet hæc sententia affirmatiua non improbabili mihi videatur, puto tamen eius resolutionem petendam esse à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione Concilij Tridentini.

RESOL. LXXVI.

An clandestinè contrahens, copula interueniente tenetur saltem ratione iniustitiæ viri faminam in uxorem ducere? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 72.

§. 1. **N**egatiuam sententiã tenet Sanch. de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 20. n. 5. quando animo decipiendi sic contrahit, licet virginem deflorarit: quia quoties virgo intellexit, vel potuit & debuit intelligere se decipi, non tenetur deceptor eam ducere: sed in hoc casu femina scire debuit se decipi, cum forma contrahendi matrimonium, tradita à Tridentino deficiat; & sit tam vulgatis, vt sit crassissima ignorantia id nescire. Ergo.

Sup. hoc lege doctrinam Ref. not. seq.

2. Sed plus addit, videlicet, non teneri eam ducere, licet vero animo contraxerit illud matrimonium, & eam deflorarit. Probat, quia non tenetur ratione contractus, qui profus irritus fuit; nec ratione iniuriæ illatæ, quia ipsa sciuit, vel scire debuit, matrimonium esse nullum; & pœna grauissima dignum. Et confirmatur, quia maiorem intulit iniuriam, quando sicte contrahit: nam vltra deflorationem, interfuit iniuria doli: ergo si quando sicte contrahit, non tenetur, vt probaui; à fortiori quando verè: cum in vtroque euentu contractus fuerit nullus, & in priori grauior fuerit iniuria, Confirmatur, quia secundum aliquos, certum est, promittentem consanguineæ matrimonium, si Papa dispensauerit, eamque deflorantem non teneri, Papa dispensante, eam ducere, eo quod contractus est iure reprobatus: cum tamen valde dubium sit, eum contractum esse reprobatum: ergo à fortiori in nostro casu non tenebitur, cum constet matrimonium clandestinum iure reprobatum esse, & redditum profus nullum.

3. Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Texeda in Theolog. moral. 2. lib. 4. tract. 1. n. 88. putat enim in tali casu virum teneri titulo iustitiæ ratione iniuriæ femine illatæ; damnum illud compensare, vel illam ducendo, vel iterum matrimonium cum illa contrahendo: quia Concilium Tridentinum, statuens non valere matrimonium clandestinum, non abstulit à contrahentibus obligationem, quam aliàs alio titulo iustitiæ habebant. Nec valet si dicas feminam illam fuisse conscientia nullitatis illius matrimonij clandestini, & idè sibi imputare debere damnum ex sua defloratione ortum: quia femina illa semper sperauit ab eo, cum quo contraxit, (& ob id se deflorandã obtulit) remedium, & sui status augmentum; imò & ratione promissionis implicitæ, & contractus ibi reperti tenetur is, qui cum tali femina contrahit, vel illam per alium actum legiti-